

Ülker Şen**Eda Tok**

BOSNA HERSEKLİ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKÇE OKUMA ALIŞKANLIKLARI

Özet

Yabancı dil öğretiminde okuma becerisinin geliştirilmesi için sınıf içi uygulamalar önemli bir yere sahiptir. Ancak sadece sınıf içi uygulamalar okuma becerisinin gelişmesinde yeterli olmayabilir. Bu sebeple sınıf dışı ortamlarda da öğrencilerin Türkçeye maruz kalmaları için olanaklar oluşturulmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin Türkçe kitaplar, dergiler, gazeteler vs. okumaları ve okuma alışkanlıklarının olması okuma becerilerini geliştirmesinde olduğu kadar diğer becerilerinin (konuşma, yazma, dinleme/izleme) de gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu gerekçe ile araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen üniversite öğrencilerinin Türkçe okuma alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Bosna Hersek'teki üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde öğrenim gören 32 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma nitel yöntemle bağlı kalınarak tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen okuma alışkanlıkları anketi aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel analizlerle yorumlanmıştır. Katılımcıların sıklıkla Türkçe yayın/eser okuduğu, günlük ortalama 2-3 saatlerini Türkçe eser/yayın okumaya ayırdıkları, Türkçe okumaları yeterli gördükleri araştırma sonuçlarından bazılarıdır.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, okuma alışkanlığı, Bosna-Hersekli Üniversite Öğrencileri.*

Giriş

Yüzyıllar boyunca birçok farklı ırka, dine ve medeniyete mensup insanların kesişme noktası olan Balkanlar, hiç şüphesiz Türk tarihinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Balkanlarda Türklerin hâkimiyetiyle birlikte Türk dili, Türk kültürü ve sanatı oldukça etkili bir hâle gelmiş; bu coğrafyada önemli sayıda edip ve sanatçı yetişmiştir. Balkanlarda Türkçe ve Türk kültürünün etkili olduğu Balkan ülkelerinden biri de Bosna Hersek'tir.

Fatih Sultan Mehmed'in 1463 yılında Bosna Hersek'i fethiyle Bosna Hersek Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki en imtiyazlı tebaalarından biri olmuş, bu ilişki Avusturya-Macaristan'ın Bosna Hersek'i işgaline (1878) kadar sürdürülmüştür. Şüphesiz ki bu fetihle birlikte Bosna Hersek'in sosyal ve kültürel hayatında önemli değişiklikler de meydana gelmiştir.

Bosna Hersek'te ilk dini eğitim hatta ilk örgün eğitim kurumları, Osmanlı Devleti tarafından kurulmuş, Osmanlı eğitim sistemiyle okullarda Türkçe öğretimi okul müfredatına dâhil edilmiştir. Osmanlı döneminde mektepler ve medreseler büyük önem kazanmıştır. Bu mektep ve medreselerde eğitim alan Bosnalı çocuklar hem Türkçe konuşmayı hem de İslam dinini öğrenerek yetişmişlerdir (Tursunovic, 2019: 14-15).

Osmanlı döneminde Bosna Hersek'te Türkçe sadece eğitim dili ve günlük hayatta kullanılan bir iletişim dili olarak kalmamış bu durumun ötesine geçerek bir edebiyat dili seviyesine kadar yükselmiştir. Bosna Hersek'te Türkçenin bu seviyeye yükselmesi Türkçeye olan ilginin de artmasına sebep olmuştur. Bu durumun bir neticesi olarak Boşnaklara Türkçeyi öğretmek amacıyla sözlük çalışmaları başlatılmıştır. Türkçenin gelişmesinde, Bosna Hersek'ten İstanbul'a medrese eğitimi almak için gelen sonra Bosna Hersek'e dönenlerin Türkçe ve Türk kültürünü yaşatmalarının katkısı büyüktür. Bosna Hersek'te açılan medreseler de Türkçenin öğretilip yaygınlaştırılmasında oldukça etkili bir rol oynamıştır. Bosna Hersek'te Türkçenin yaygınlaşmasında çıkarılan gazeteler, basın önemli katkı sağlamıştır. 1878-1914 yıllarına gelindiğinde Bosna Hersek'te Türkçe bakımından zor yıllar olmuş, Avusturya-Macaristan'ın Bosna Hersek'i işgalinden sonra ise Bosna Hersek'te başta siyasi yapı olmak üzere, eğitim, kültür ve basın hayatında ciddi bunalımlar yaşanmıştır (Geçer, 2010: 385-386).

“Bosna Hersek'in Osmanlı idaresinden çıktığı süreçte dahi Türkçenin burada kullanılmaya devam ettiğini söylemek mümkündür. Yugoslavya dönemi Bosna Hersek için zor bir süreç olarak karşımıza çıkmış olsa da Türkçe eserler tercüme edilerek Boşnakçaya kazandırılmaya çalışılmıştır. 1992-1995 yılları arasında gerçekleşen savaştan sonraki dönem Türkçe için yeni bir devrin başlangıcı olmuştur. TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün çabaları ile Türkoloji bölümleri açılmış, Türkçenin araştırılma ve yaygınlaştırılması için çalışmalara başlanılmıştır.

Pek çok üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri açılmıştır. Türkçe, Bosna Hersek'te zorunlu seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Türkçe kursları açılmış, aynı zamanda Türkçe yayın yapan basın-yayın organları da Bosna Hersek'te yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.” (Solak-Uzun, 2021: 305-306).

“Hızla küreselleşen dünyada ülkeler arası yakın etkileşimin doğal sonucu olarak yabancı dil öğretimi daha fazla önem kazanmıştır. Her dilin farklı bir kültüre açılan kapı olduğu doğrudur, özellikle medeniyetler arası yoğun etkileşim, öteki kültürleri de tanımayı bir tür zorunluluk hâline getirmiştir.” (İşcan, 2011: 30). Günümüzde Bosna Hersek'te yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri Saraybosna Üniversitesi, Mostar Džemal Bijedić Üniversitesi, Tuzla Üniversitesi, Zenica Üniversitesi ve Uluslararası Saraybosna Üniversitesinin (IUS) Türkoloji bölümlerinin lisans ve lisansüstü programlarında yürütülmektedir. Sözü edilen bu üniversitelerin ilgili bölümlerine Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da Türk dili ve edebiyatı öğretimine destek sağlamak için okutman görevlendirmeleri yapılmaktadır. Bosna Hersek'te Türkçenin yaygınlaşmasında ve Türkçe öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü oldukça önemli bir göreve sahiptir. Bölgede Türkçe öğretiminin de önemli yer tutan bir diğer kurum ise Maarif Vakfı okullarıdır. Bosna Hersek'te Türkçe, ilköğretim ve orta öğretimde de seçmeli ders olarak okutulmakta olup bu dersler Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olan Bosna Hersekli Türkçe öğretmenleri tarafından yürütülmektedir.

“Türkçenin öğretiminde, Avrupa Dil Portfolyosu ölçütleri ışığında dört temel dil becerisi dikkate alınmakta ve öğrencilerin bu dört temel dil becerisi alanlarında başarılı olmaları amaçlanmaktadır. Çünkü Türkçe öğretimi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisi ile dil bilgisi üzerinden gerçekleştirilmektedir. Türkçe öğretiminde bu temel becerilerin hepsi ayrı ayrı ve bütüncül bir öneme sahiptir. Okuma becerisi ise dil becerileri arasında bilgi edinme aracı olma özelliğiyle diğer becerilerin kullanımı ve iletişim yeterlilikleri açısından çok önemli bir konuma sahiptir.” (Maden-Dincel: 2017: 126).

Günümüz dünyasında okuma alışkanlığının hemen her toplumda gittikçe değiştiği United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)'ın 23 Nisan Dünya Kitap ve Telif Hakkı Günü'nde (<https://www.unesco.org>) paylaştığı verilerden anlaşılmaktadır. Verilere göre değişimlerin temel sebepleri arasında ülkelerinin ekonomileri, kültürleri, eğitim sistemleri gelmektedir. Zira ilgili verilerde İzlanda, Norveç, Finlandiya gibi ülkeler okuma oranları açısından dünyada ilk sıradadır. Latin Amerika ve Orta Doğu ülkelerinde orta, Asya ve Afrika ülkelerinde düşük düzeyde okuma alışkanlığı bulunmaktadır. Bununla birlikte teknolojinin ilerlemesi, dijital kütüphanelerin artması, çok sayıda çeşitli dillerde

yazılmış kitaplara erişimin oldukça kolaylaşması kitap okuma tercihlerini ve alışkanlıklarını etkiyeceği söylenebilir.

Öğrenmenin önemli yöntemlerinden biri olan okuma alışkanlığı yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için de oldukça önemli bir yere sahiptir. Bugüne kadar Bosna Hersek'te yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında bir çok araştırma yapılmış, çok sayıda akademik yazı yazılmış (Solak, 2011; Kara, 2023; Boylu ve Çangal; 2015; Melanlıoğlu, 2016; İbragiç, 2017; Karatay, Güngör ve Çangal, 2018; Tursunovic, 2019; Şahbaz, 2020; Çelik, 2021; Solak ve Uzun, 2021) ancak Bosna Hersekli üniversite öğrencilerinin Türkçe okuma alışkanlıklarına dair bir araştırma yapılmamış olduğu görülmektedir. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna Hersekli üniversite öğrencilerinin Türkçe okuma alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca bağlı olarak; Türkçe okuma sıklıkları, Türkçe okumaları yaparken tercih edilen zaman, Türkçe okumalar için ayrılan süre, Türkçe okumalar için tercih edilen mekan/alan, Türkçe okumalarla ilgili yeterlik durumu, Türkçe okumalarda tercih edilen tür, Türkçe okumalarda tercih edilen yazınsal tür, Türkçe okumanın Türkçe dil becerilerine etkisi, Türkçe yazılı/basılı eserlere/yayınlarla ulaşmadaki zorluk, Türkçe eser/yayın okuma amacı, Türkçe yazılı/basılı eserleri/yayınları seçme/tercih etmede etkili faktörler ile ilgili tespitlerde bulunmak araştırmanın alt amaçlarıdır.

Yöntem

Araştırma nitel yönetime bağlı kalınarak tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen okuma alışkanlıkları anketi aracılığıyla toplanmıştır. Anketin oluşturulmasında iki uzmandan (dil eğitimcisi, ölçme uzmanı) görüş alınmış, görüşler doğrultusunda ankete son şekli verilmiştir. Anket, 1-23 mart 2024 tarihleri arasında uygulanmıştır. Anket, Google Forms üzerinden yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan Saraybosna Üniversitesi, Mostar Džemal Bijedić Üniversitesi, Tuzla Üniversitesi, Zenica Üniversitesi ve Uluslararası Saraybosna Üniversitesinin (IUS) Türkoloji bölümlerinin öğrencilerine elektronik ortamda WhatsApp öğrenci grupları üzerinden sunulmuştur. Verilerin toplanmasında, WhatsApp öğrenci gruplarına erişimde ilgili üniversitelerde görevli Türk okutmalardan destek alınmıştır. Gönüllülük esasına dayalı olarak doldurulan anket, hedef kitlenin tamamına ulaştırılmış ancak araştırmaya 32 öğrenci destek vermiştir. Anket 4 demografik bilgiyi, 11 okuma alışkanlığını tespit etmeyi hedefleyen toplamda 15 sorudan oluşmaktadır. Sorular açık uçlu ve çoktan seçmeli olacak şekilde yapılandırılmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel analizlerle (%/f) yorumlanmıştır.

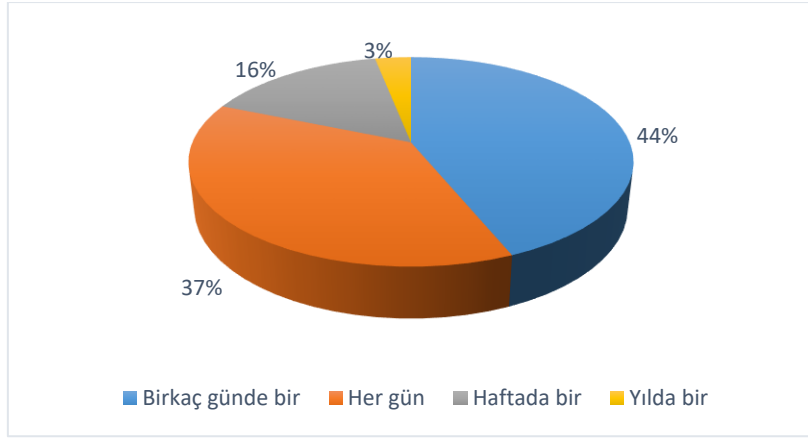
Araştırmanın çalışma grubunu Bosna Hersek'teki üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 32 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcı gruba ilişkin kişisel bilgiler şu şekildedir:

Tablo 1: Çalışma grubuna ilişkin kişisel veriler

Özellikler	Kişisel Bilgiler	Sayı	%
Cinsiyet	Kız	31	97
	Erkek	1	3
Dil seviyesi	A1	-	-
	A2	3	9
	B1	4	13
	B2	7	22
	C1	18	56
Üniversite	Zenica Ü.	19	59
	Mostar Ü.	4	13
	Uluslararası	6	19
	Saraybosna Ü.		
	Tuzla Ü.	3	9
Sınıf	1. Sınıf	3	9
	2. Sınıf	6	19
	3. Sınıf	10	31
	4. Sınıf	13	41

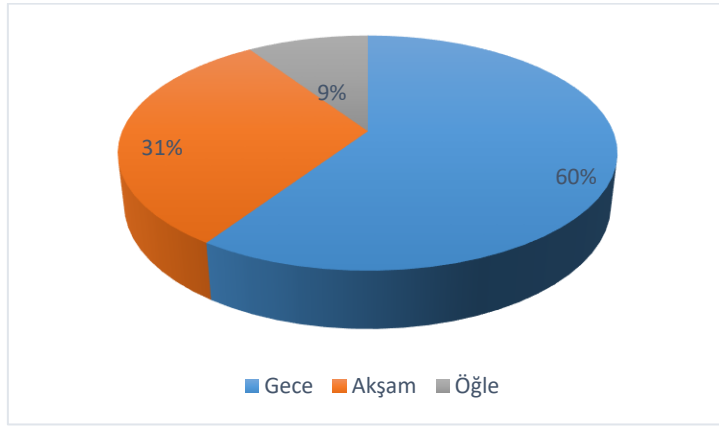
Bulgular

“Türkçe okumalarınızı hangi sıklıkla yaparsınız?” sorusuna yönelik katılımcıların %44’ü birkaç günde bir Türkçe yayın/eser okuduğunu, her gün okuyanların oranı ise %37’dir. Bununla birlikte haftada bir Türkçe yayın/eser okuyanların oranı %16, %3 oranında katılımcı ise yılda bir Türkçe eser/yayın okuduğunu belirtmiştir.

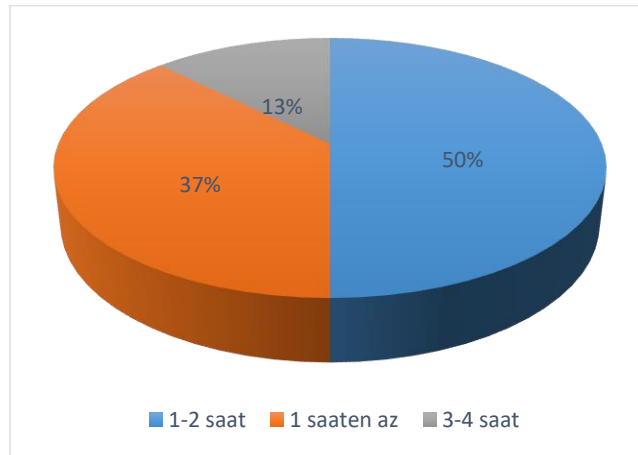
Grafik 1: Türkçe okuma sıklığı

Araştırmanın bir diğer sorusu olan “Günün hangi zaman diliminde Türkçe yayın/eser okursunuz?” sorusuna katılımcıların %60’ı gece, %31’i akşam, %9’u öğle cevabını vermiştir.

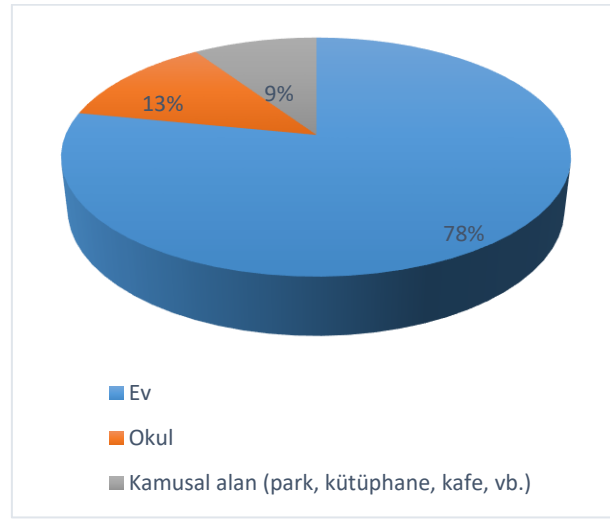
Grafik 2: Türkçe okumaya ayrılan günün zaman dilimi

“Türkçe okumalarınız için ne kadar süre ayırırsınız?” sorusuna verilen cevaplarda 1-2 saat süre ayıranlar %50’lik bir oranı oluşturmaktadır. 3-4 saat zaman ayıranlar %37, 1 saatten az zaman ayıranlar %13 oranındadır.

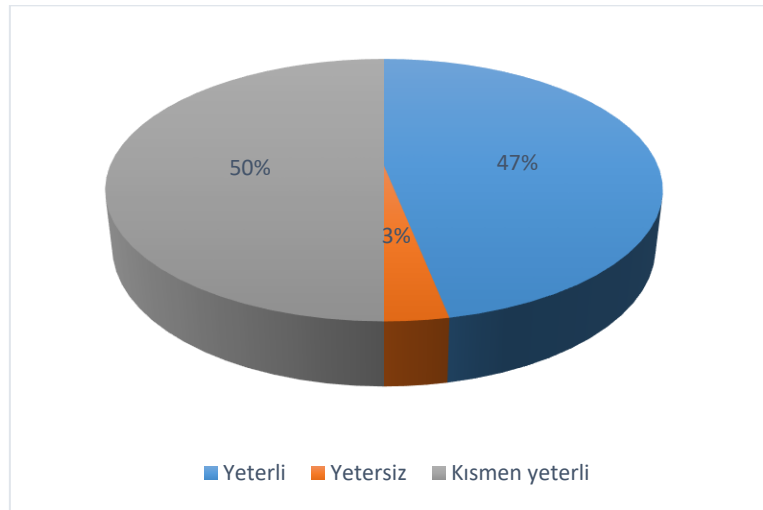
Grafik 3: Türkçe okuma için ayrılan süre

Türkçe yayın/eser okumaları için katılımcıların mekân olarak evi tercih ettiği (%78) görülmektedir. Evin yanı sıra okul (%13) ve kamusal alanlar (park, kütüphane, kafe, gibi) (%9) da Türkçe yayın/eser okuma için tercih edilen mekanlar olarak ifade edilmiştir.

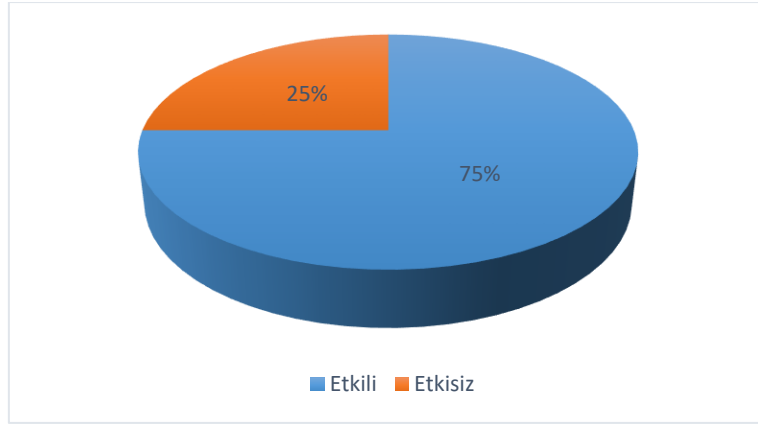
Grafik 4: Türkçe okumaların yapıldığı mekân/alan

“Türkçe eser/yayın okumalardaki yeterliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusuna yeterli %47, kısmen yeterli %50, yetersiz %3 oranlarında cevaplar alınmıştır.

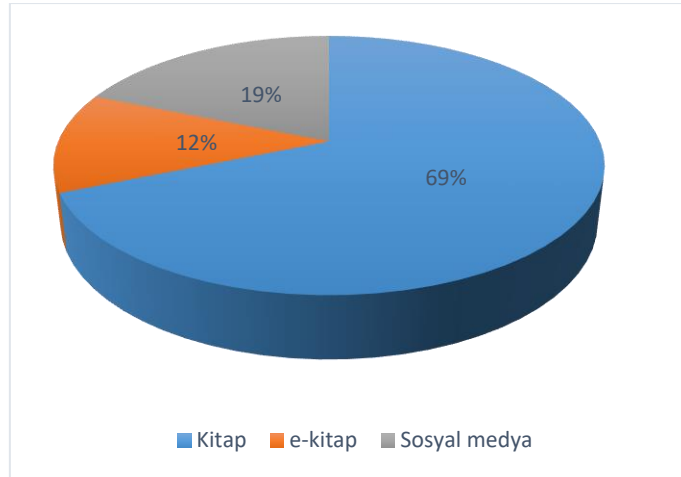
Grafik 5: Türkçe okuma yeterliği

Türkçe yayın/eser okumanın dil becerilerinin gelişimine etkisinin olup olmadığının sorulduğu soruda katılımcıların %75'i etkili olduğunu, %25'i ise etkili olmadığını belirtmiştir.

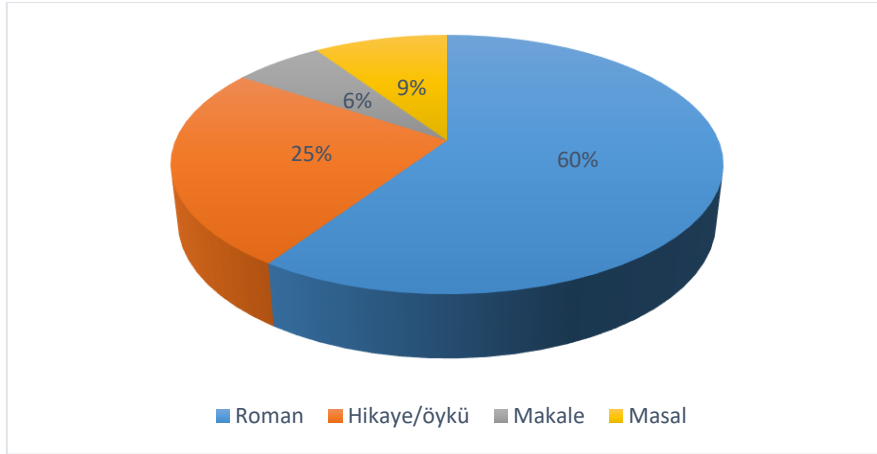
Grafik 6: Türkçe okumaların dil becerilerine olan etkisi

Araştırmada katılımcıların Türkçe okumalarında tercih ettikleri yayın türü de sorulmuştur. %69 oranında katılımcı kitap türünü, %19 oranında sosyal medya, %12 oranında e-kitap türünü tercih ettiklerini ifade etmiştir.

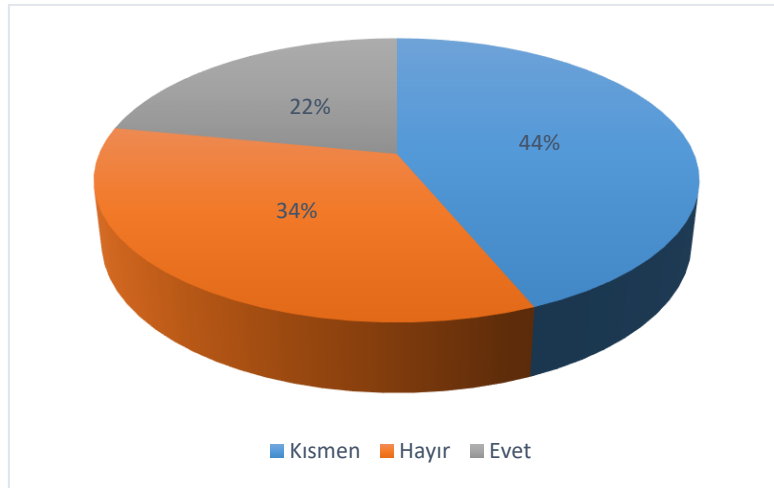
Grafik 7: Türkçe okumalarda tercih edilen yayın türü

Türkçe okumalarında tercih edilen yazın türünün ne olduğu yönündeki soruya %60 oranında ilk sırada roman türü gelmiştir. Roman türünü sırasıyla hikaye/öykü (%25), masal (%9), makale (%6) izlemiştir.

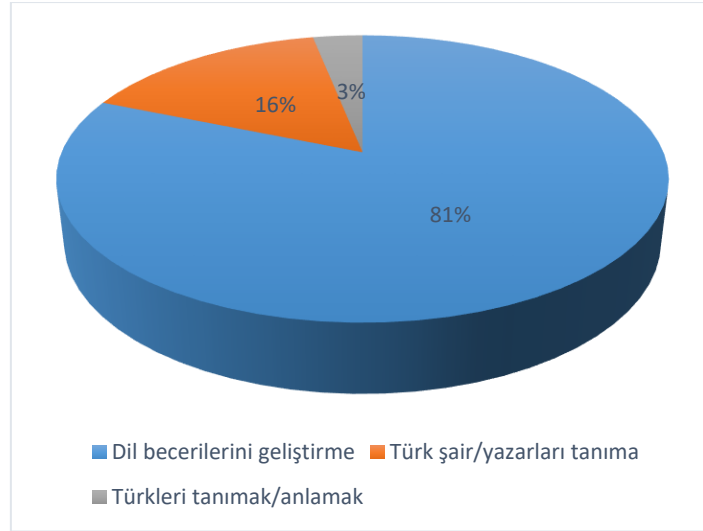
Grafik 8: Türkçe okumalarda tercih edilen yazın türü

Katılımcıların Türkçe yayınlara/eserlere ulaşmada sorun yaşıyıp yaşamadıkları da araştırma da sorgulanmıştır. Katılımcıların %44'ü kısmen bir sorun yaşadığını, %34'ü sorun yaşamadığını, %22'si ise sorun yaşadığını ifade etmiştir.

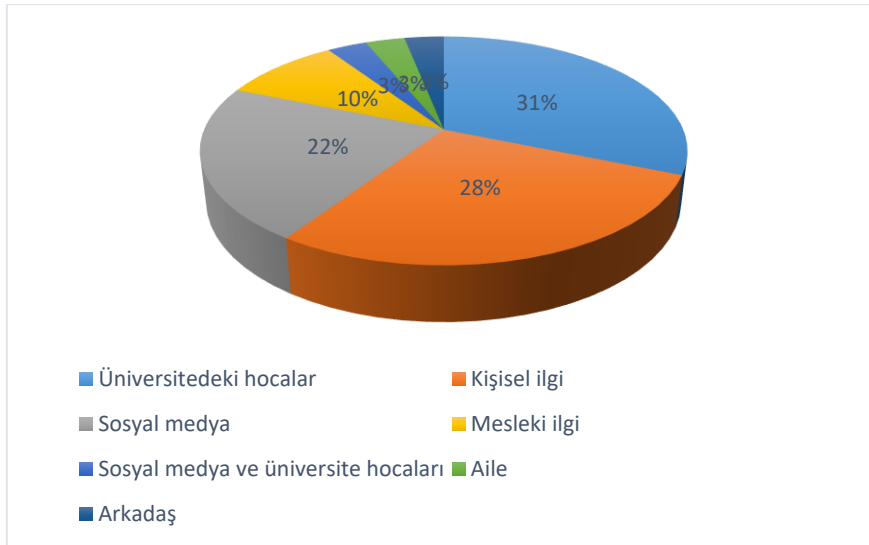
Grafik 9: Türkçe yayınlara ulaşma durumu

“Türkçe yayın / eserleri okuma amacınız nedir?” sorusuna “Dil becerilerimi geliştirmek” (%81), “Türk şair ve yazarları tanımak” (%16), “Türkleri tanımak / anlamak” (%3) cevapları alınmıştır.

Grafik 10: Türkçe yayın/eser okuma amacı

Türkçe yayınları/eserleri seçerken seçimlerini etkileyen faktörün ne olduğu yönündeki soruya katılımcıların %34'ü üniversitedeki hocalarının, %30'u kişisel ilgilerinin, %23'ü sosyal medyanın, %10'u mesleki ilgilerinin, %3'ü ise hem sosyal medyanın hem de üniversitedeki hocalarının etkili olduğunu belirtmiştir.

Grafik 12: Türkçe yayın/eser seçiminde etkili olan faktör

Sonuç ve Öneriler

Okuma alışkanlığı hem toplumsal hem de bireysel yaraları olan çok boyutlu bir eylemdir. Okumanın alışkanlık olabilmesi için bu boyutlarının bir arada olması beklenir. En temelde okuma alışkanlığının boyutlarını; yaşam boyu olması, sürekliliğinin olması, okuma tercihlerinin bilinçli şekilde yapılması, okuma için düzenli zaman ayrılması şeklinde sıralamak mümkündür. Yabancı dilde okuma alışkanlığının olması öğrenilen dilde daha çok sözcük öğrenmeye, söz dağarcığının gelişmesine, kültürü tanımaya, diğer dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenler için de Türkçe okuma alışkanlığının edinilmesi yukarıda ifade edilen katkılar açısından önemlidir. Bosna-Hersek üniversitelerinde yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen öğrencilerin Türkçe yayın/okuma alışkanlıkları hakkında tespitler yapmayı amaçlayan bu çalışmada;

- Öğrencilerin Türkçe yayın/eser okuma alışkanlığının olduğu,
- Günün gece ve akşam saatlerinin Türkçe okumalara ayrıldığı, gündüz Türkçe okuma yapmayı tercih etmedikleri,
- Türkçe okumaları için günlük ortalama 2-3 saat ayrıldığı, zaman ayırma açısından hiç zaman ayırmayanın ya da 5 saatten fazla zaman ayıranın olmadığı,
- Türkçe okumaların evle sınırlı olduğu, diğer sosyal/kamusal /resmî alanların Türkçe okumalar yapmak için tercih edilmediği,
- Türkçe yayın/eser okuma alışkanlığının Türkçe dil becerilerinin gelişimine etki ettiklerinin bilincinde olduğu,
- Türkçe okumalarının yeterli olup olmadığı konusunda karasız oldukları,
- Türkçe yayın türü açısından kitap okumayı tercih ettikleri, dergi, gazete türünü hiç tercih etmedikleri,
- Türkçe yazın türü olarak roman türünü tercih ettikleri, anı, deneme, fıkra, biyografi, eleştiri gibi türleri hiç tercih etmedikleri,
- Türkçe yayınlara/eserlere kolay ulaşabildikleri,
- Türkçe dil becerilerini geliştirme amaçlı okumalar yaptıkları,
- Türkçe eserleri/yayınları tercih ederken en çok üniversite hocalarının etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler

Bosna Hersek üniversitelerinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler odağında yapılan bu çalışmada katılımcı sayısı sınırlı kalmıştır. Katılımcı sayısının daha çok olduğu, çalışma grubunun kız ve erkek öğrenciler dağılımında dengenin gözetildiği bir çalışma grubuyla çalışma ele alınabilir. Değişkenlere göre bir değerlendirme yapılabilir.

Okuma alışkanlığının tespit edildiği bu çalışma yazma alışkanlığı, dinleme/izleme alışkanlığının tespit edildiği çalışmalarla desteklenebilir.

Öğrencilerin Türkçe okuma alışkanlığını güçlendirmek için çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Okul kütüphaneleri veya topluluk merkezleri gibi alanlarda düzenli olarak okuma saatleri veya kitap kulüpleri oluşturulabilir.

Öğrencilere, günün farklı saatlerinde okumanın önemi ve faydaları hakkında farkındalık oluşturulabilir. Gündüz saatlerinde de Türkçe okumaları teşvik edecek aktiviteler düzenlenebilir.

Öğrencilerin günlük ortalama 2-3 saatini Türkçe okumaya ayırdıkları göz önüne alındığında, bu süreyi artırmak için öğrencilere zaman yönetimi becerileri konusunda eğitim verilebilir veya okuma sürelerini artırmaya yönelik motivasyon artırıcı programlar oluşturulabilir.

Diğer sosyal ve kamusal alanlarda da Türkçe okuma kültürünü teşvik etmek için çeşitli etkinlikler ve kampanyalar düzenlenebilir. Parklarda, kafelerde veya toplu taşıma araçlarında okuma etkinlikleri düzenlenebilir.

Öğrencilere, Türkçe okumanın dil becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynadığı ve bu nedenle önemli olduğu vurgulanabilir. Bu bilinçlendirme, öğrencilerin Türkçe okuma alışkanlıklarını daha da güçlendirebilir.

Öğrencilere, farklı türde Türkçe yayınları ve eserleri keşfetmeleri teşvik edilebilir. Romanların yanı sıra, deneme, fıkra, biyografi gibi türlerin de değerli olduğu ve dil becerilerini farklı yönlerden geliştirebileceği belirtilebilir.

Öğrencilere Türkçe yayınlara ve eserlere kolayca ulaşabilmeleri için çeşitli kaynaklar ve platformlar sunulabilir. Dijital kütüphaneler, çevrimiçi kitap satış platformları veya ücretsiz içerik sağlayıcıları gibi kaynaklar öğrencilere erişimi kolaylaştırabilir.

Üniversite hocalarının etkisinin önemli olduğu göz önüne alındığında, bu etkinin daha da artırılması için üniversitelerde Türkçe okuma kültürünü teşvik eden programlar ve etkinlikler düzenlenebilir. Hocaların öğrencilere önerdiği kitaplar veya kaynaklar üzerine tartışma grupları oluşturulabilir.

Kaynakça

- Boylu, Emrah ve Çangal, Önder (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Bosna-Hersekli Öğrencilerin Konuşma Kaygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 4(1), 349-368.
- Çelik, M. Emre (2021). Bosna-Hersek'te Türkçe Öğretiminin Güncel Durumu. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(Özel Sayı), 108-128.
- Geçer, Genç Osman (2010). Türkçenin Çekilmeye Direndiği Bir Vatan: Bosna-Hersek, III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (16-18 Aralık 2010 İzmir), s.384-391.
- İbragiç, İrma (2017). Bosna Hersek'te İlköğretimde Yabancı Dil Olarak Türkçe A Düzeyinde Yazma Sorunları, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- İşcan, Adem (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Önemi, Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, s: (29-36).
- Kara, Mehmet (2013). Zenica Üniversitesi Türkoloji bölümündeki Boşnak Öğrencilerin Türkçe Metin Okumadaki Sorunları. Turkish Studies-Uluslararası Türk dilleri, Edebiyatları ve Tarihi süreli Yayınları, VIII (8/4): 939-950.
- Karatay, H., Güngör, H., Çangal, Ö. (2018). Bosna Hersekli Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Amacı, Tutumu ve Öğrenme Becerileri. Kesit Akademi Dergisi(16), 18-31.
- Maden, Sedat ve Dincel, Ömür (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Okuma Alışkanlıkları. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2017(9), 125-140.
- Melanlıoğlu, Deniz (2016). Bosna Hersek Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Çocukların Dinleme Alışkanlıkları. Avrasya Etüdleri, 50(2), 529-546.
- Solak, Edina (2011). Bosna- Hersek'te Türkçe ve Türk Dili Eğitimi ile İlgili Çalışmalar. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(2), 165-174.
- Solak, Edina ve Uzun, Yasemin (2021). Bosna Hersek Tarihinde Türkçenin Etkisi. Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 52, 291-310.
- Şahbaz, Ahmet (2020). Bosna Hersek Federasyonu Tuzla Üniversitesi Türkoloji Bölümü öğrencilerinin yaptıkları Türkçe biçim bilgisel sapmalar. Turkish Studies - Education, 15(3), 2063-2084.
- Tursunovic, Merisa (2019), Bosna Hersek'te Türkçe Öğretiminin Tarihi ve Uygulanan Metotların İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- <https://www.unesco.org>

THE READING BEHAVIOUR OF THE BOSNIA-HERZEGOVINAN STUDENTS

Abstract

For the acquisition of foreign languages, in-class activities are crucial in order to improve the reading skills. However, only these activities may not be adequate. Therefore; students should be exposed to Turkish out of the class as well. By reading Turkish books, magazines, newspapers etc., Turkish language learners must improve not only their reading skills but also other language skills (speaking, writing, listening/watching). In this study, it is aimed to identify the reading behaviour of Turkish language learners. The working group of the study is formed by 32 students from the department of Turkish Language and Literature in the universities from Bosnia-Herzegovina. The study was carried out in the survey model by staying connected with the qualitative method. Data was collected via the questionnaire about reading behaviour, created by the researchers. It is determined as some of the consequences in the study that the participants often read Turkish piece/publish, they spend their 2-3 hours on reading daily and their reading Turkish pieces is adequate.

Keywords: *reading behaviour, Turkish acquisition as a foreign language, Bosnia-Herzegovinan students.*